ilim muhitlerini dolaşarak Ebû Şeybe, Osman b. Ebû Şeybe, Halîfe b. Hayyât ve Bündâr gibi devrinin meşhur muhaddislerinden hadis tahsil etti. İbn Asâkir'in kaydettiğine göre bu maksatla Dımaşk'a gitti (854) ve Ebû Zür'a ed-Dımaşkī'den hadis okudu. Kendisinden de İbn Kāni', Taberânî, Ebû Bekir el-İsmâilî, Hamza el-Kinânî hadis rivayet etmişlerdir. Abdân'dan hadis tahsil eden Ebû Ali en-Nîsâbûrî, Abdân'ın yüz bin hadisi ezbere bildiğini ve hocaları içinde onun kadar çok hadis ezberleyen bir başkasını görmediğini söyler. Bilmediği hadisleri öğrenmek ve bilhassa "âlî isnad" elde etmek için gayret sarfeden Abdân el-Ahvâzî, tâbiî Eyyûb es-Sahtiyânî'nin hadislerini âlî isnad ile rivayet etmek maksadıyla, on sekiz defa Basra'ya gitmiştir. Asker Mükrem'de Abdân'dan hadis dinlediğini söyleyen Ebû Hâtim el-Büstî de onun hadis rivayeti konusunda çok titiz davrandığını ifade eder.

Abdân'ın hadis rivayetinde zaman zaman yanıldığı (**bk.** **VEHİM**) ileri sürülmüştür. Ancak Zehebî, onun **sadûk*** bir hadis hâfızı olduğunu ve pek az yanıldığını belirtir; "hüccet" ve "allâme" diye övdüğü Abdân'ın çeşitli eserleri bulunduğunu, bunlardan üç cüzün kendisine âlî bir isnad ile ulaştığını kaydeder. Kettânî ise onun hadislerini toplayan bir ***Fevâid****'inin bulunduğunu söyler.

Abdân el-Ahvâzî, doksan yaşlarında Asker Mükrem'de vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, Kahire 1349/1931 — Medine, ts. (el-Mektebetü's-Selefiyye), IX, 378-379; İbn Asâkir, *Târîhu Dımaşk* (nşr. Şükrî Faysal), Dımaşk 1402/1982, III, 345-353; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58 — Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), II, 688; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XIV, 168-173; Süyûtî, *Tabakātü'l-huffâz* (nşr. Ali Muhammed Ömer), Kahire 1393/1973, s. 299; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstatrafe* (nşr. Muhammed el-Muntasır), Dımaşk 1383/1964, s. 96-97.

 M. Yaşar Kandemir

ABDÂN el-EZDÎ

(عبدان الازدى)

Ebû Abdirrahmân Abdullâh b. Osmân b. Cebele el-Ezdî (ö. 221/836)

Horasanlı hadis hâfızı.

Daha çok Abdân lakabıyla tanınan Abdullah b. Osman 145'te (762) doğdu. Genç yaşta hadis tahsiline başladı. Hocaları arasında babası Osman b. Cebele, Mâlik b. Enes, Abdullah b. Mübârek, Cerîr b. Abdülhamîd gibi muhaddisler bulunmaktadır. Abdullah b. Mübârek'in bütün kitaplarını kendi hattıyla yazmış ve Buhârî bizzat ondan yüz on hadis rivayet etmiştir. Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî ve Nesâî ise başkaları vasıtasıyla kendisinden birçok hadis nakletmişlerdir. İbn Hibbân'ın **sika*** kabul ettiği Abdân'ı Ahmed b. Hanbel, "Horasan'da hadis almak için ayağına gidilecek tek muhaddis" diye övmüştür. Abdân bir ara Cüzcân kadılığına tayin edilmişse de kısa bir müddet sonra affını dileyerek bu görevden ayrılmıştır. Çok cömert olan Abdân'ın hayatı boyunca bir milyon dirhem sadaka dağıttığı rivayet edilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58, I, 401; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, X, 270-272; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 313-314; İbnü'l-İmâd, *Şezerâtü'z-zeheb*, Kahire 1350-51, II, 49.

 Talât Koçyiğit

ABDÂN el-MERVEZÎ

(عبدان المروزى)

Ebû Muhammed Abdullâh b. Muhammed b. Îsâ el-Mervezî (ö. 293/906)

Muhaddis, Şâfiî fakihi.

Abdân diye şöhret bulduğu için birçok kaynakta Abdân b. Muhammed olarak zikredilen Abdullah, 220'de (835) Merv'de doğdu. Horasan bölgesi muhaddislerinden hadis tahsil ettikten sonra Irak ve Hicaz'a gitti; orada da Kuteybe b. Saîd, Ali b. Hucr, Ebû Küreyb gibi âlimlerden hadis okudu. Hicaz'dan Mısır'a geçerek İmam Şâfiî'nin talebelerinden Şâfiî fıkhını öğrendi ve daha sonra memleketine döndü. Muhaddis ve fakih Ahmed b. Seyyâr'dan (ö. 268/881) sonra Horasan bölgesinde Şâfiî mezhebini yayan ikinci kişi oldu. İbn Seyyâr'ın ölümünü takip eden yıllarda Şâfiîler'in çeşitli konularda karşılaştıkları meseleler için baş vurdukları yegâne âlim o idi. Yahyâ b. Muhammed el-Anberî, Ebû Ahmed el-Assâl ve Ebü'l-Kāsım et-Taberî gibi devrin tanınmış âlimleri onun talebesi olmuştur. Merv'de vefat etti.

Yüz cüzden meydana gelen *Kitâbü'l-Ma'rife* adlı eseri, ashabın hayatını ve rivayetlerini tanıtan temel kaynaklardandır. İbn Hacer'in *el-İsâbe*'de sık sık atıfta bulunduğu bu eser günümüze ulaşmamıştır. Kaynaklarda Abdân'ın *Kitâbü'l-Muvatta'* adlı başka bir eseri de zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, Kahire 1349/1931, XI, 135; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58, II, 687-688; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XIV, 13-14; Sübkî, *Tabakātü'ş-Şâfi'iyye* (nşr. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî-Abdülfettâh Muhammed el-Hulv), Kahire 1383-96/1964-76, II, 297-298; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstatrafe* (nşr. Muhammed el-Muntasır), Dımaşk 1383/1964, s. 126-127; *Hediyyetü'l-'ârifîn*, I, 442; *Îzâhu'l-meknûn*, II, 334.

 Ali Yardım

ÂBDÂR

(آبدار)

(**bk.** **TAŞTDÂR**).

ABDELÎ

(عبدلى)

Güney Arabistan'da Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin federe üyesi Lehic'de yaşayan halka verilen ad

(**bk.** **LEHİC**).

ABDERÎ, Ebû Abdullah

(ابو عبد الله العبدرى)

(**bk.** **İBNÜ'L-HÂC el-ABDERÎ**).

ABDERÎ, Ebû Muhammed

(ابو محمد العبدرى)

Ebû Muhammed Muhammed b. Muhammed b. Alî el-Abderî el-Hâhî (الحاحى).

***er-Risâletü'l-Mağribiyye* adlı seyahatnamesiyle meşhur VII. (XII.) yüzyıl müellifi.**

Abderî nisbesini Kureyşîler'den Abdü'd-Dâr b. Kusayy'ın soyundan geldiği için, el-Hâhî nisbesini ise Mağrib'de Hâhâ bölgesinde oturduğu için almıştır. Hayatı hakkında, seyahatnamesinden çıkarılabilenler dışında bilgi yok gibidir. Taşıdıkları isim benzerliğinden, yaşadıkları zaman ve bölge yakınlığından dolayı başka şahsiyetlerle karıştırıldığı da görülmektedir. Aslen Belensiyeli (Valencia) olduğu rivayet edilir. Ne zaman doğduğu, hatta vefat tarihi dahi